

ΦΥΣΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΟΝΤΙΚΗ.— Παλμογραφική διάταξις διὰ τὴν αὐτόματον χάραξιν τοῦ πολικοῦ διαγράμματος ἀκτινοβολίας ἀπλοῦ ἢ συνθέτου συστήματος κεραιῶν, ὑπὸ **M. Anastasiadou** καὶ **D. Ilias***. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλ. Αἰγινήτου.

Ἡ χάραξις τοῦ πολικοῦ διαγράμματος ἀκτινοβολίας ἀπλοῦ ἢ συνθέτου συστήματος κεραιῶν ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, τὸν ἀσφαλέστερον πειραματικὸν δείκτην τῶν ἐπιδόσεων αὐτοῦ πρὸς ἀκτινοβολίαν. Ἡ χάραξις αὗτη διὰ πραγματικὰς κεραίας ἐν λειτουργίᾳ ἐπιτελεῖται διὰ περιφορᾶς καταλλήλου μετρητικῆς διατάξεως ἐντάσεως πεδίου, κυκλικῶς πέριξ τοῦ ἀκτινοβολοῦντος συστήματος καὶ ἐγγραφῆς τῶν προκυπτουσῶν ἐκ τῶν μετρήσεων τιμῶν εἰς κατάλληλον διάγραμμα πολικῶν συντεταγμένων. Προκειμένου δῆμος περὶ μελέτης συστήματός τινος ἀκτινοβολίας ὑπὸ σχεδίασιν χοησιμοποιοῦνται εὐρύτατα πειραματικὰ μέθοδοι, καθ' ἃς τὸ ὑπὸ δοκιμὴν σύστημα πραγματοποιεῖται ὑπὸ κλίμακα τροφοδοτούμενον εἰς αῆκος κύματος κατὰ πολὺ μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ καὶ κατὰ τὴν ἐκλεγεῖσαν κλίμακα ὑποβιβασμοῦ.

Ἡ ἐπίδοσις αὐτοῦ πρὸς ἀκτινοβολίαν καὶ τὸ προκύπτον πολικὸν διάγραμμα μελετῶνται τότε ἀνέτος εἰς καταλλήλους αὐτογραφικὰς διατάξεις.

Γενικῶς αἱ διατάξεις αὗται δογανοῦνται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον¹. Τὸ ὑπὸ μελέτην ὑπόδειγμα, στρεπτὸν περὶ κατακόρυφον ἀξονα, συνδεσμολογεῖται πρὸς διάταξιν λήψεως. Εἰς ἀπόστιασιν μερικῶν μ.κ. ενδόσκεται ἀμεταθέτως τοποθετημένη διάταξις ἐκπομπῆς σταθερᾶς ἴσχυος.

Οὕτω τὸ ὑπὸ μελέτην ὑπόδειγμα δεχόμενον τὴν σταθερὰν ἀκτινοβολίαν ὑπὸ ποικίλας γωνίας, λόγῳ τῆς περὶ τὸν κατακόρυφον ἀξονα στροφῆς του, παρουσιάζει εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ δέκτου του κατευθυντηρίους ἰδιότητας κατὰ τὴν λῆψιν, αἵτινες κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιστοιχίας εἶναι ἀκριβῶς ταυτόσημοι πρὸς ἐκείνας ἃς θὰ παρουσιάζεν, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο ἥκτινοβόλει.

Αἱ πειραματικαὶ αὗται διατάξεις μελέτης κεραιῶν χοησιμοποιοῦνται εἰς πλούσια καὶ εἰδικευμένα ἐργαστήρια ορδιοηλεκτρολογίας, διότι πράγματι ἐπιτρέπουν νὰ μελετηθοῦν συστήματα ἀκτινοβολίας οἶσαδήποτε συνθέσεως καὶ μορφῆς ἐν πολλοῖς δυσχερῶς προβλεπόμενα ὑπὸ τῆς θεωρίας. Ἐν κατὰ τὴν μελέτην ταύτην προκύψῃ ἐνδιαφέρον διάγραμμά τι προκαλούμενον ὑπὸ πρωτοτύπου μορφῆς κεραίας, τότε ἐπιχειρεῖται ἡ θεωρητικὴ δικαίωσις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου, ἐπὶ τῇ

* M. ANASTASSIADES et D. ILIAS, Dispositif oscillographique pour le tracé automatique du diagramme polaire du rayonnement d'antenne simple ou multiple.

¹ Kraus: *Antennas*. p. 448.

βάσει τῶν δεδομένων, ἄτινα ὑποδεικνύει τὸ κατασκευασθὲν καὶ γνωστοῦ ἵδη πολικοῦ διαγράμματος ὑπόδειγμα.

Ἡ ἀκρίβεια τῶν οὗτω πειραματικῶς προκυπτόντων διαγραμμάτων εὑρίσκεται εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς τὰ μέσα ἄτινα ἐκάστη τῶν μεθόδων χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν ἔγγραφὴν κυρίως αὐτοῦ ἐπὶ χάρτου πολικῶν συντεταγμένων. Διὰ τὴν ἔγγραφὴν ταύτην χρησιμοποιοῦνται ποικίλα σύνθετα μηχανολογικὰ συστήματα ἀπολίγοντα εἰς κινούμενην γραφίδα, ἄτινα δὲν στεροῦνται βεβαίως ἀδρανείας καὶ τοιβῆς.

Τὰ συστήματα αὐτὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην πολυδάπανα, ἐὰν ἐπιθυμῇ τις νὰ λειτουργοῦν ἐπακριβῶς. “Ομεν ἐκοίνομεν ὅτι θὰ ἥτο κατὰ πολὺ ἀπλούστερα ἡ σύνθεσις μεθόδου, ἢτις χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν αὐτὴν χάραξιν συνήθη ἐργαστηριακὰ μέσα, ὅπως ὁ παλμογράφος κλπ.

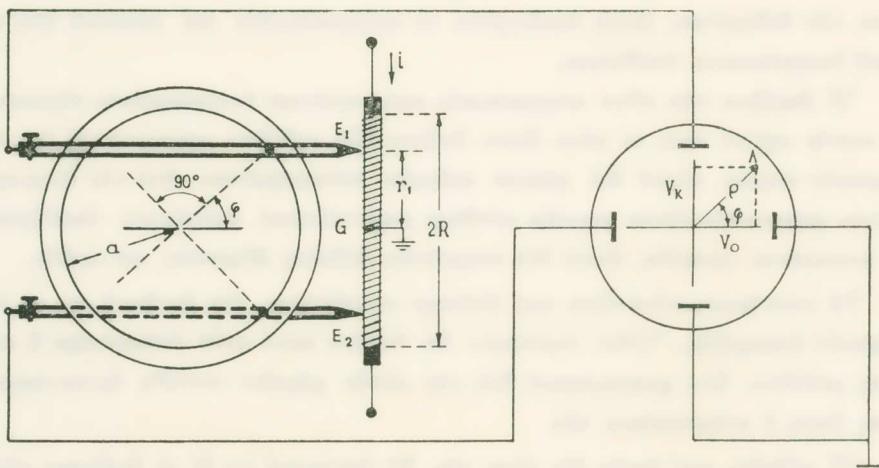
‘Η μέθοδος κατ’ ἀρχὴν δὲν εἶναι νέα, θὰ ἀνεύρισκε τις δὲ τὸ ἀνάλογον αὐτῆς εἰς τὴν γνωστὴν ἐκ τῆς τεχνικῆς τοῦ Radar μέθοδον ἀναπαραστάσεως κατὰ ἐπίπεδον, γνωστὴν ὥστε P.P.I.².

‘Η μέθοδος αὐτὴ ἀναπαραστάσεως χρησιμοποιεῖ ζεῦγος πηνίων, περιβάλλον τὸν καθοδικὸν σωλῆνα καὶ τροφοδοτούμενον ὑπὸ καταλλήλου φεύγματος πριονωτῆς μορφῆς. Τὸ δημιουργούμενον μαγνητικὸν πεδίον ἐκτρέπει τὴν δέσμην ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν τῆς ὁδόντος παλινδρομικῶς. ‘Η πολικὴ χάραξις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς περιστροφῆς τῶν πηνίων περὶ τὸν ἄξονα τοῦ καθοδικοῦ σωλῆνος.

‘Απλῆ μετάθεσις τῆς μεθόδου ταύτης καὶ προσαρμογὴ διὰ τὴν χάραξιν διαγραμμάτων ἀκτινοβολίας παρουσιάζει τὴν ἀνάγκην σοβαρῶν τροποποιήσεων προσαρμογῆς, τόσων δὲ, ὥστε νὰ ἐμφανίζεται προτιμοτέρα ἡ κατάργησις τῆς μαγνητικῆς ἐκτροπῆς καὶ ἡ διαμόρφωσις νέας μεθόδου χρησιμοποιούσης ἀποκλειστικῶς τηνήθη μέσα τῆς ἥλεκτροστατικῆς ἐκτροπῆς καὶ ἐστιάσεως τοῦ καθοδικοῦ παλμογράφου.

Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ἡ χάραξις τῶν πολικῶν διαγραμμάτων ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μετακινήσεως τῆς καθοδικῆς κηλίδος τοῦ παλμογράφου κατὰ πολικὰς συντεταγμένας, ἡτοι κατὰ τὴν πολικὴν γωνίαν φ καὶ κατὰ τὸ μέτρον ρ, θεωρουμένου τοῦ πόλου εἰς τὸ κέντρον τῆς ὁδόντος. ‘Η μετακίνησις αὐτὴ τῆς κηλίδος καθίσταται δυνατὴ διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως εἰδικοῦ τασιμέτρου καταλλήλως κατασκευασθέντος, ὥστε νὰ μετατρέψῃ μίαν σταθερὰν πτῶσιν τάσεως εἰς κυκλικὴν ἔγγραφὴν σταθερᾶς ἀκτίνος, ἀναλόγου πρὸς τὴν ἐφαρμοζούμενην τάσιν. ‘Η κατασκευὴ τοιούτου τινὸς ἡμιτονικοῦ στρεπτοῦ τασιμέτρου εἶναι ἀπλῆ.

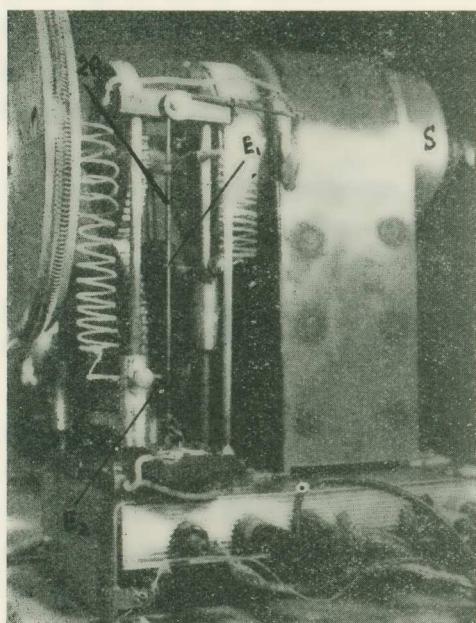
² *Principles of Radar p. 268 — Mc Graw — Hill, 1952.*

Σχ. 1.

Κυλινδρικὸν στέλεχος μικρᾶς διαμέτρου (σχ. 1) φέρει δύμογενῶς περιειλιγμένην περὶ ἔαυτὸν ἀντίστασιν $2R$. Ἐπὶ τῆς ἀντιστάσεως ταῦτης ὀλισθαίνουν αἱ δύν

ἐπαφαὶ E_1 , E_2 , αἵτινες ἐκτελοῦν παλινδρομικὴν κίνησιν ὡς ἐκκέντρως προσηλωμέναι ἐκατέρωθεν δίσκου διὰ πύρων. Αἱ ἐπαφαὶ E_1 , E_2 ρυθμίζονται, ὥστε νὰ εὑρίσκωνται ὑπὸ σταθερὰν διαφορὰν φάσεως 90° , ἐνῷ συνδέονται μὲ τὰ κατακόρυφα καὶ δοιζόντια πλακίδια ἀποκλίσεως τοῦ παλμογράφου. Ἔὰν ὡς ἀρχὴ τῶν γωνιῶν θεωρηθῇ ἡ θέσις τοῦ δίσκου κατὰ τὴν δοποίαν ἡ ἐπαφὴ E_1 εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον G τῆς ἀντιστάσεως $2R$, τότε εἰς τὴν στροφὴν τοῦ δίσκου κατὰ τυχοῦσαν γωνίαν φ ἀντιστοιχεῖ ἀπομάκρυνσις τῆς E_1 ἀπὸ τοῦ μέσου ἵση πρὸς r_1 , διότε ἡ ἐφαρμοζομένη εἰς τὰ κατακόρυφα πλακίδια τοῦ παλμογράφου τάσις θὰ εἴναι :

Σχ. 2. Προσθία ὅψις τοῦ ἡμιτονικοῦ τασιμέτρου. Διακρίνονται αἱ ὀλισθαίνουσαι ἐπὶ τῆς ἀντιστάσεως $2R$ ἐπαφαὶ E_1 καὶ E_2 .

S κινητὴρ Selsyn.

$$V_u = K_a \eta \mu \varphi I$$

εἰς δὲ τὰ δοιζόντια $V_o = -K_a \sigma \nu \varphi I$,

δπου Ι ἡ σταθερὰ ἔντασις φεύματος ἡ διαρρέουσα τὴν ἀντίστασιν 2R, α ἡ μεγίστη ἀπομάκρυνσις καὶ Κ ἡ ἀνὰ μονάδα μήκους ἀντίστασις τῆς περιελίξεως.

Τελικῶς ἡ θέσις τῆς κηλῖδος Α θὰ σχηματίζῃ μετὰ τοῦ ὁριζοντίου ἄξονος γωνίαν φ καὶ θὰ εὑρίσκεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ἀξόνων εἰς ἀπόστασιν $\varrho = Ka I$.

Οὕτω διὰ σταθερὰν ἔντασιν Ι ἡ κηλὶς κατὰ τὴν περιστροφὴν τοῦ δίσκου δια-

Σχ. 3. Ἡ ὅλη διάταξις ἐξαιρέσει τοῦ ἀγωγίμου ἐπιτέδου. Κ = ἡ τροφοδοτούσα διάταξις κλύστρον. Α = στρεφόμενος δίσκος μὲ νποδείγματα κεραῖῶν. Δ = δέκτης λήψεως. Ε = ἐνισχυτής συνεχοῦς φεύματος. Η = ἡμιτονικὸν τασιμέτρον.

Π = Παλμογράφος.

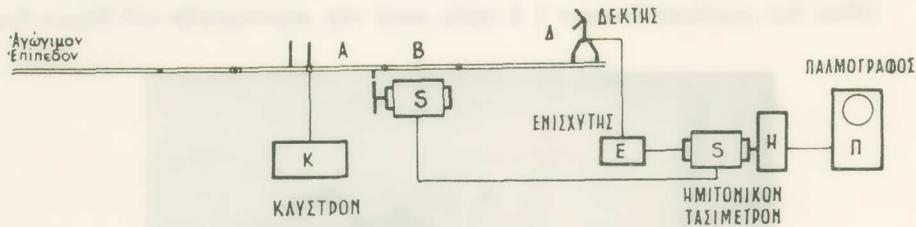
γράφει πάντοτε τὴν αὐτὴν περιφέρειαν, ἡ δὲ πολικὴ γωνία φ εἶναι πάντοτε ἵση μὲ τὴν γωνίαν περιστροφῆς τοῦ δίσκου.

Τέλος ἡ πολικὴ ἀπόστασις ϱ εἶναι ἀνάλογος τῆς ἔντάσεως I, ἥτις διαρρέει τὴν ἀντίστασιν 2R.

Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀνωτέρῳ περιγραφέντος ἡμιτονικοῦ τασιμέτρου ἐπιτυγχάνεται κατὰ ταῦτα ἡ κατὰ πολικὰ συντεταγμένας μετακίνησις τῆς κηλῖδος τοῦ παλμογράφου. Ἡ ἀντίστασις τοῦ τασιμέτρου 2R εὑρίσκεται συνδεσμολογημένη εἰς τὰ ἄκρα διατάξεως λήψεως μέσω ἐνισχυτοῦ συνεχοῦς φεύματος. Ἡ διάταξις λήψεως ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν δίπολον, φέρον εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ φωρατὴν πυριτίου, εἶναι δὲ τοποθετημένη εἰς τὴν ἐστίαν κυλινδρικοῦ παραβολικοῦ κατόπτρου καὶ εἰς ἀπόστασιν $λ/4$ ἀπὸ τῆς κορυφῆς του πρὸς συγκέντρωσιν τῆς προσπιπτούσης ἀκτινοβολίας. Ἡ προκύπτουσα φωραθεῖσα τάσις ἐνισχύεται ἰσχυρῶς ὑπὸ καταλλήλου συνεχοῦς φεύματος καὶ φέρεται τελικῶς πρὸς τὴν ἀντίστασιν 2R τοῦ ἡμιτονικοῦ τασιμέτρου.

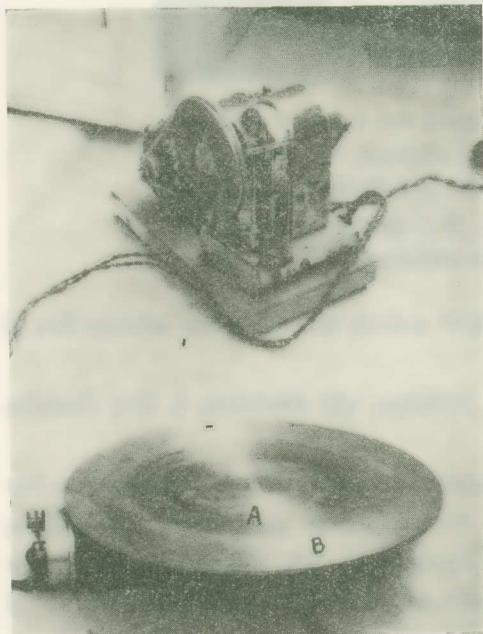
Ἡ πειραματικὴ διάταξις τῆς ἀνωτέρῳ συσκευῆς πρὸς αὐτόματον χάραξιν τοῦ διαγράμματος ἀκτινοβολίας κεραιῶν ἐπραγματοποιήθη εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς Ραδιοτεχνικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

Αἱ πρὸς μελέτην κεραιαὶ ἐκτελούμεναι ὑπὸ κατάλληλον κλίμακα ἐτροφοδο-

Σχ. 4.

τοῦντο ὑπὸ λυχνίας κλύστρον, παρεχούσης ἵσχυν 60 mW εἰς τὴν συγχότητα τῶν 3.000 Mc/s. Κεντρικὸς δίσκος ἔξι δρειχάλκου διαμέτρου 4 μ. κ. (40 περίπου ἑκατοστὰ) φέρων τὰς κεραιὰς ἐντὸς ἀκλονήτου δακτυλίου ἐπίσης ἔξι δρειχάλκου, ἐστρέφετο δι' ἐνσφαίρων τοιβέων, λιπανομένων δι' ἀγωγίμου ἥλαιου (σχ. 5). Δακτύλιος καὶ δίσκος, δ φέρων τὰς κεραιὰς, ἐφαρμόζονται εἰς τὸ κέντρον ἀναπεπταμένης ἀγωγίγου ἐπιφανείας διαστάσεων 2×2 μ. ἔξι ἐπικαστιερωμένου σιδήρου, ὥστε τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς ἐπιφανείας ταύτης νὰ ἀντικαθίσταται ὑπὸ αὐτοῦ.

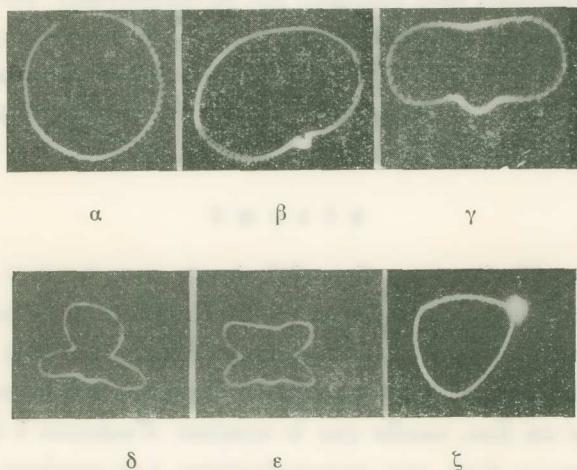
Σχ. 5. Α στρεφόμενος δίσκος. Β ἀκλόνητος δακτύλιος. Σ κινητὴρ Selsyn δίσκος εἰς τὸ βάθος τὸ ἡμιτονικὸν τασίμετρον.

τασιμέτρου, ἥτις προκαλεῖ τὴν παλινδρομικὴν μετατόπισιν τῶν ἐπαφῶν ἐπὶ τῆς ἀντιστάσεως $2R$, ἐπρεπε νὰ παρακολουθῇται μὲ πιστότητα καὶ ἀκρίβειαν ἀπὸ τὸν

Δοθέντος δ̄τι ἡ περιστροφικὴ κίνησις τοῦ δίσκου καὶ τοῦ ἡμιτονικοῦ

φέροντα τὰς κεραίας δίσκον, ἐπραγματοποιήθη σύνδεσις τῶν δύο τούτων ὑπὸ περιστροφὴν ἔξαρτημάτων μέσῳ Selsyn¹, ἐξ ὃν ὁ εἶς ἐνσωματωμένος εἰς τὸ ἡμιτονικὸν τασίμετρον περιεστρέφετο διὰ τῆς χειρὸς ἢ κινητῆρος, ὁ ἔτερος δὲ παρέσυρεν εἰς ταυτόχρονον περιστροφὴν διὰ τῆς κινήσεώς του τὸν φέροντα τὰς κεραίας δίσκον (σχ. 5).

Ἡ παρατήρησις τοῦ λαμβανομένου ἐκάστοτε διαγράμματος ἐγένετο εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε μέσῳ φωτογραφικῆς διατάξεως. Κατὰ τὴν ἀπ' εὐθείας παρατή-

Σχ. 6. Ποικίλα ὄριζόντια διαγράμματα ἀκτινοβολίας κεραιῶν: α) Κεραία καθολικῆς ἀκτινοβολίας, β) Κεραία τροφοδοτουμένη καὶ παρασιτικὴ κεραία εἰς ἀπόστασιν $\lambda/4$ ὕψους $\lambda/4$ ἐν προσγειώσει, γ) αἱ κεραῖαι τῆς ἀνωτέρῳ εἰκόνος εἰς ἀπόστασιν $\lambda/2$, δ) εἰς ἀπόστασιν $3\lambda/4$, ε) εἰς ἀπόστασιν περίπου λ , ζ) κεραῖαι YAGI.

ρησιν παρηκολουθεῖτο ἡ κινουμένη κηλὶς τῆς καθοδικῆς δέσμης σχηματίζουσα μίαν ποιοτικὴν ἀναπαράστασιν τοῦ προκύπτοντος διαγράμματος. Ἀν ὁ εἶς τῶν κινητῶν Selsyn συνδεθῇ πρὸς πολύστροφον κινητῆρα, δυνατὸν ν' ἀποβῆ τόσον ταχεῖα ἥ διαδρομὴ τῆς καθολικῆς κηλῖδος, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ ἥ ἐντύπωσις τῆς συνεχείας.

Ἀκριβεστέρα εἶναι ἥ μέθοδος τῆς φωτογραφικῆς ἀπεικονίσεως. Ὁ κινητὴρ Selsyn τοῦ ἡμιτονικοῦ τασίμετρον περιστρέφεται ἀρκετὰ βραδέως (μία περιστροφὴ εἰς 4-5 sec), αἱ δὲ διαδοχικαὶ θέσεις τῆς κηλῖδος ἀποτυποῦνται εἰς φωτογραφικὴν πλάκα καὶ διὰ τὸ εύνοϊκώτερον ἀπ' εὐθείας εἰς φωτογραφικὸν χάρτην.

¹ Rocard: Electricité, p. 225, 282.

Αἱ ἀνωτέρῳ παρατιθέμεναι εἰκόνες ἐμφανίζουν μερικὰ τῶν ἐπιτυγχανομένων διαγραμμάτων διὰ τῆς προτεινομένης μεθόδου.

Ἡ πεῖρα χρησιμοποιήσεως τῆς ἀνωτέρῳ διατάξεως παρ’ ἡμῶν ἀποδεικνύει ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ ἐν ἴσχυρὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν μέσον διὰ τὴν μελέτην τῶν συστημάτων ἀκτινοβολίας. Μορφαὶ κεραιῶν πολύπλοκοι καὶ ἐν πολλοῖς πρωτότυποι δύνανται νὰ μελετηθοῦν ὡς ὑποδείγματα ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος μὲ ἀπόλυτον εὐχέρειαν τροποποιήσεων, ὑποδεικνυμένων ἀπὸ τὸ ἐκάστοτε ἀπαιτούμενον διάγραμμα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ καταλληλοτέρου συστήματος ἀκτινοβολίας. Ἡ προτεινομένη μέθοδος συντεθεῖσα διὰ ἐργαστηριακῶν μέσων ἀπολύτως προσιτῶν εἰς πᾶν ἀνεκτῶς κατηγορισμένον ἐργαστήριον φαδιοηλεκτρολογίας πιστεύομεν ὅτι διαδιδομένη θὰ βοηθήσῃ σπουδαίως εἰς τὴν εὐρυτέραν σπουδὴν τῶν συστημάτων ἀκτινοβολίας.

RÉSUMÉ

Les auteurs décrivent un dispositif simple pour le tracé du diagramme de rayonnement obtenu sur l'écran d'un oscillographie par deviation du faisceau cathodique suivant des coordonnées polaires à l'aide d'un potentiomètre sinusoïdal. D'après cette méthode l'antenne réceptive qui explore le champ rayonné est fixe, tandis que le système d'antenne à étudier rayonne en tournant autour d'un axe perpendiculaire. Les résultats obtenus par la méthode ci-dessus sont tout à fait comparables avec les tracés faites à l'aide des dispositifs en registreurs onéreux et d'un maniement difficile.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.—Περὶ ἀγνώστου Κρητὸς ποιητοῦ πρὸ τῆς Ἀλώσεως. Ὁ Λεονάρδος Ντελλαπόρτας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὑπὸ **M. I. Manoussaka***. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάνν. Καλιτσουνάκη.

Ἡ παροῦσα ἀνακοίνωσις σκοπὸν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ διὰ πρώτην φορὰν ἄγνωστον ποιητὴν τοῦ Μεσαίωνος—τὸν πρῶτον, πρὸ τῆς Ἀλώσεως, Κρῆτα ποιητὴν—καὶ τὸ πολλαχῶς ἐνδιαφέρον ἔργον αὐτοῦ.

Ὁ Σπυρίδων Λάμπρος, περιγράφων εἰς τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων τοῦ Ἅγιου Ὄρους τὸν ὑπὸ ἀριθ. 140 χαρτῷν κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκρά-

---

* M. MANOUSSACAS, Un poète crétois inconnu du moyen âge: Léonard Dellaportas et son œuvre.